

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Adrian Amantegi Arteaga

*Mañaria,
Bizkaia
(1928-2018)*

Aurkibidea

Biografia

Aldebaraieta auzoko Baseta baserrian sortu zen, baina urtebete zuela kalera joan ziren bizitzera. Aita bertakoa zuen eta ama umetan Arratiatik herrira heldutakoa. Beraien etxean taberna-denda izan zuten, herriko batzokia ere izan zena. Gerra heldu arte, herriko eskolan ibili zen. Gurasoak gerra hasieran Bilbora joan ziren eta aita kartzelan izan zuten. Neba-arrebak Belgikara joan ziren eta bi urtez egon ziren erbestean. Herrira bueltatzerakoan, etxea, taberna-denda, harrobia, harrobiko 3 kamioiak... errekiatuta izan zituzten. Gerraostean, Durangoko maristen ikastetxera joan zen, baina aita gazterik hil zitzaionez, 14 urterekin aitaren harrobian hasi zen lanean. Gerora, berak eraman du aitak 1927an martxan jarritako Amantegi harrobia eta familiako gainerako harrobien gidaritza eta ardura.

Zintak

MAN-015

- **Proiektua:** Mañariko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-03-24
- **Iraupena:** 75 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea

MAN-016

- **Proiektua:** Mañariko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-03-24
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

MAN-037

- **Proiektua:** Durango 1936

- **Elkarrizketatzailea(k):** Elkartea, Durango 1936
- **Data:** 2011-09-10
- **Iraupena:** 46 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elkartea, Durango 1936
- **Emalea:** Elkartea, Durango 1936

Pasarteak

1. Habana itsasontzian Belgikara

- **Erref:** MAN-015/002
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:02:14. **Bukatu:** 00:05:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Bere jaiotetxeko izena duten abizendunak ezagutu zituen eskolan. Mañariko eskolan gerra denbora arte ibili zen. Gerra Zibilean Belgikara joan zen Habana itsasontzian. Capbretonen (Frantzia) 2 hilabete egin ostean joan ziren Belgikara, 2 urte egin zituen bertan. Hiru neba-arreba joan ziren. Bere anaia Alemanian hil zen. Gaztelania eta frantsesa ikasi zituzten bertan.

2. Ondasunan konfiskatuta

- **Erref:** MAN-015/003
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:05:00. **Bukatu:** 00:06:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:

1937ko uztailean hiru neba-arreba Belgikara joan ziren Habana itsasontzian. Bere gurasoak, oster, Bilbora joan ziren. Etxera bueltatzerakoan, dena konfiskatu zietela konturatu ziren: taberna, harrobia... Bere aita gerraostean hil zen, 1941ean.

3. Aita preso

- **Erref:** MAN-015/004
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:06:00. **Bukatu:** 00:09:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Bere aita karmeloko kartzelan egon zen urtebetez. Frankisten moduan pentsatzen ez zuten asko kartzelaratu zituzten. Bere ama bisitan joaten zenean, ez zioten ustez euskaraz berbetan. sasoi hartan Adrian eta bere neba-arrebak Belgikan egon ziren; beraz, ez zuten aita espetxean ezagutu. Mañarian denda eta taberna zuten, batzokia ere bertan zuten. Kartzelatik gaixorik irten zen eta handik gutxira hil zen.

4. Belgikako bizimodua

- **Erref:** MAN-015/006
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:10:31. **Bukatu:** 00:13:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

Laburpena:

Gerra Zibilean, neba-arrebekin batera egon zen Belgikan. Abade euskaldun batzuekin egon ziren bertan. Ezpata-dantza ikasi zuten bertan eta herririk herri aritzen ziren. 24 ume egon ziren abade horiekin eta askok ez zekitenez euskaraz bertan ikasi zuten gaztelania. Bi urtetara bueltatu ziren. Euskadiko Gobernuak umeak ebakutzeko baliabideak errazten zizkieten familia abertzaleei. Eskola ere abade horiekin ikasi zuten.

5. Belgikatik bueltan Durangoko maristetara

- **Erref:** MAN-015/007
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:13:20. **Bukatu:** 00:14:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Gerra Zibilean Belgikara ebakutatuta joan aurretik izan zuten maisu bera izan zuten etxera bueltatu zirenean. Kanpoan zeuden umeei buruz propaganda txarra zabaldu zuten, komunistekin-eta zeudela zioten-eta. Baina eurak ez ziren maisu horrengana bueltatu, Durangoko maristetara joan baitziren.

6. Maristetan 'Cara al Sol' ez abestearren zigorra

- **Erref:** MAN-015/008
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:14:28. **Bukatu:** 00:16:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

<p>Durangoko maristetan eskua altxatu eta ilaran Cara al Sol kantatu behar izan zuten. Hiru anaiek ez zuten abesten eta zigortu egiten zituzten. Marista batek ohe gainean txapel gorria izaten zuela du gogoan. 14 urteaz eskola utzi eta beharrean hasi zen familiako harrobian.</p>

7. Argindar barik, harrobiko lanak eskuz

- **Erref:** MAN-015/009
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:16:01. **Bukatu:** 00:18:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Bere aita 1927. urtean erosi zuen harrobia. Orduan ez zegoen argindarrik eta dena egin behar izaten zen eskuz. Lanak asko aurreratu dira, ez du lehengoarekin zerikusirik. Bere aita Adrianek 13 urte zituela hil zen; gaur egungo harrobiko funtzionamendua hark ikustea gustatuko litzaioke.

8. 3.000 pezeta ordaindu zuten harrobia enkantean

- **Erref:** MAN-015/010
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 00:18:14. **Bukatu:** 00:21:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

<p>Harrobia beraiek jan dutela dio, dena zela haitza. Bere aitak 1927. urtean hartu zuen harrobia. Lehenago, lur horiek herriarenak ziren eta herritarrak, gizonak zein emakumezkoak, aritzen ziren harria apurtzen. Karliten gerran, etxe jabeei dirua eskatu zieten eta emandako diru hori bueltatzeko herri lurrekin ordaindu zuten. Bere aitak orduen 3.000 pezeta ordaindu zituen enkantean.</p>

9. Aita tratulari ausarta

- **Erref:** MAN-015/011
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:21:46. **Bukatu:** 00:24:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

<p>Bere aita tratua asko gustatzen zitzairen, gauzak erosi berriro saltzeko. Bilbora joateko, "karrokotxean" zaldiz Durangora joaten zen han trena hartzeko. Dendan denetarik saltzen zuten: telak, jatekoa, oinetakoak... Bere aitak harrobia eskuratu zuenean, 1.000 pezetako irabazia lortzeko saldu nahi izan zuen; amak kontran egin eta ez zuten lortu. Horri eskerrak dute oraindik beraiek harrobia. Berari ere amak erakutsi zizkion tratu lanak.</p>

10. Kamioiak Euskadiko Gobernuak erreklusatuta

- **Erref:** MAN-015/012
- **Iraupena:** 0:03:46. **Hasi:** 00:24:10. **Bukatu:** 00:27:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:

Gerraostean ez zieten utzi harrobia martxan jartzen Gobernuak konfiskatu baitzien hori ere. Baserriak ere konfiskatu zituzten eta beraien jabetzako baserrietatik jasotako errenta ere Zornotzan entregatu behar izaten zituzten. Gerra aurretik hiru kamioi izan zituzten eta horiek ere Euskadiko Gobernuak eraman zituen eta ez zituzten gehiago ikusi. Horietako kamioi baten isuna handik 20 bat urtetara heldu zitzaien Bartzelonatik.

11. Gerraostean harrobia apurka-apurka martxan

- **Erref:** MAN-015/013
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:27:56. **Bukatu:** 00:30:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Harrobia konfiskatuta izan ostean errentan eman zuten. Handik urte batzuetara, beste baten laguntzagaz hasi ziren berriro harrobiko martxa hartzen; artean, beraien aita hilda zegoen eta beste bazkide horrek lagundu zien hasiera hartan. Adrianek soldadutzatik etortzerakoan hartu zuen beregain ardura. sasoi hartan Bizkaiko harrobiak bisitatzen zituen bizikletaz. Gaur egungo beraien harrobia munstro bat dela dio.

12. Mañariko harrobiak

- **Erref:** MAN-015/014
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:30:37. **Bukatu:** 00:31:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Amantegitarren harrobia karehaitzekoa da. Gaur egun duten harrobia, lehen bi zatitan banatuta egon zen, bi harrobi desberdinetan. Aurrean dagoena, askozaz beranduago hasi zen martxan. Beste bat ere badute herrian, Zallobenta, baina zarratuta dago.

13. Jendearen laguntzari esker iraunarazi

- **Erref:** MAN-015/017
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:37:37. **Bukatu:** 00:39:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:

Gerra garaian ondasunak galdu eta zor asko pilatu zituzten. Aita gazterik hil arren, amak aurrera atera zituen seme-alabak. Jende askok utzi zien dirua aurrera egin eta negozioa berriro martxan jartzeko.

14. Ondoko harrobia erosi dena bat egiteko

- **Erref:** MAN-015/020
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:41:25. **Bukatu:** 00:42:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Gaur egun harrobi bakarra dena, lehen bi ziren; bestea bere koinatuaren zen. arazo bat tarteko salgai jartzea erabaki eta Adrianek erosi zion. Orduko 10 milioi ordaindu zituen.

15. Harrobiko lanak asko aldatu dira

- **Erref:** MAN-015/021
- **Iraupena:** 0:04:21. **Hasi:** 00:42:31. **Bukatu:** 00:46:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Adrianek 14 urte zituela, 14 bat behargin zeuden, baina 7-8 baino ez nominagaz. Izurtzako lantegi batetik beste asko egun erdiko lana egitera joaten ziren. Dena zen esku beharra. 1955 urte inguruan, Galdamesko harrobi batekoek teknika berria erakutsi zien bagoneta bidezko harrobi barruko garraiorako. Beharginak gustura zeuden, jornal ona irabazten baitzuten. Hasieran metro kubikoka egiten zituzten neurketak. Horrelako gauzak martxan ikasten dira.

16. Barrenadore beharra

- **Erref:** MAN-015/024
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:49:48. **Bukatu:** 00:52:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Harrobiko lanak ikaragarri aldatu dira, gaur egungo lana ez da batere gogorra lehengoarekin konparatuz gero. Barrenadorak harria zelan zulatzen zuten azaltzen du. Patrizio Etxebarriak egindako 9 kiloko mailua zuten. Artezilariak egiten zuen lana ere azaltzen du. Artezilariak egiten zuen lana ere azaltzen du.

17. Artezilari beharra

- **Erref:** MAN-015/025
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:52:26. **Bukatu:** 00:54:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Antzina artezilariak harrobian egiten zuen lana azaltzen du.

18. Karehaitza ez da kaltegarria osasunarentzako

- **Erref:** MAN-015/026
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:54:49. **Bukatu:** 00:56:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

<p>Harrobiko lana gogorra izan arren, duen atmosfera da onena. Hauts honek ez du kalterik karehaitza baita. Silikosisa beste harri batzuk dute</p>

19. Harria zelan apurtu

- **Erref:** MAN-015/029
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:56:58. **Bukatu:** 00:58:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Harria zelan apurtzen zuten azaltzen du. Harrobiaren produkzioa eta tamaina aldatzen joan den heinean makinak ere aldatu dituzte.

20. Harrobia handitzen

- **Erref:** MAN-015/030
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:58:24. **Bukatu:** 01:00:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Harrobiaren produkzioa eta tamaina aldatzen joan den heinean makinak ere aldatu dituzte. Harrobia asko handitu eta jan du eta prozesu hori azaldu zигun.

21. Harea zelan egiten zen.

- **Erref:** MAN-015/033

- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 01:02:30. **Bukatu:** 01:03:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Antzina harea zelan egiten zuten kontatzen du pasarte honetan. Gaur egun, ostera, dena da automatikoa.

22. Alanbrea, dinamita eta bolbora

- **Erref:** MAN-015/036
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 01:06:26. **Bukatu:** 01:08:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

<p>Trenbideetan botatzeko erabiltzen den harria gogorra da. Marmola lehen alanbreagaz ebakitzen zen eta dinamitagaz troka atera alanbrea bueltaka ibiltzeko. Bolbora ere erabiltzen zen, baina hark harria kaltetzen zuen.</p>

23. Harrobiko jornaia

- **Erref:** MAN-015/037
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 01:08:06. **Bukatu:** 01:09:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Harrobiko jornaia beti finkoa zen ez produkzioaren araberakoa.

24. Arropa berezi barik, euriagaz zakua jantzi

- **Erref:** MAN-015/038
- **Iraupena:** 0:03:27. **Hasi:** 01:09:27. **Bukatu:** 01:12:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Harrobiko lana gogorra izan arren, Adrian beti aritu da oso gustura. Neguan hotz eta udan bero, baina aurrera egin behar da. Euria egiten zuenean, zakua jantzen zituzten, behargin bakoitzak berak ekarritakoa. Osterantzean, sekula ez zuten aparteko arroparik jantzen, ez eskularrurik ez ezer. Oinetako puntetan babesgarria izaten zuten.

25. Politika etxean

- **Erref:** MAN-037/001
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea

Laburpena:

26. Gerra aurreko eskola eta euskara

- **Erref:** MAN-037/002
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:02:45. **Bukatu:** 00:03:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea

Laburpena:

27. Otxandioko bonbardaketaz

- **Erref:** MAN-037/003
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:03:45. **Bukatu:** 00:05:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

28. Martxoaren 31ko bonbardaketa

- **Erref:** MAN-037/004
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:05:01. **Bukatu:** 00:08:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

29. Milizianoek Emiliren aita eta Katxin hartu

- **Erref:** MAN-037/005
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:08:06. **Bukatu:** 00:09:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

30. Emili: batetik bestera nazionalak sartu arte

- **Erref:** MAN-037/006
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:09:14. **Bukatu:** 00:11:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

31. Adrian: errekisatutako kamioiak

- **Erref:** MAN-037/007
- **Iraupena:** 0:04:12. **Hasi:** 00:11:15. **Bukatu:** 00:15:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

32. Adrian: Mañaritik ihes

- **Erref:** MAN-037/008
- **Iraupena:** 0:04:18. **Hasi:** 00:15:27. **Bukatu:** 00:19:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

33. Adrian: Belgikan

- **Erref:** MAN-037/009
- **Iraupena:** 0:03:02. **Hasi:** 00:19:45. **Bukatu:** 00:22:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

34. Adrian: Belgikatik Mañariara itzulera

- **Erref:** MAN-037/010
- **Iraupena:** 0:06:02. **Hasi:** 00:22:47. **Bukatu:** 00:28:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

- **Politika** » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

Laburpena:

35. Jabetzak errexisatu eta Sierraren mehatxuak

- **Erref:** MAN-037/011
- **Iraupena:** 0:04:42. **Hasi:** 00:28:49. **Bukatu:** 00:33:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- **Politika** » **Politika eta Franco**
- **Politika** » **Gerraostea eta Francoren diktadura**

Laburpena:

36. Adrian: aita kartzelara

- **Erref:** MAN-037/012
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:33:31. **Bukatu:** 00:34:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- **Politika** » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

37. "Plato único": derrigorrean egin beharreko "borondatezko" ekarpena

- **Erref:** MAN-037/013
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:34:27. **Bukatu:** 00:36:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- **Politika** » **Politika eta Franco**
- **Politika** » **Gerraostea eta Francoren diktadura**

Laburpena:

38. Angel Garamendik Sierrarekin topo Laguardian

- **Erref:** MAN-037/014
- **Iraupena:** 0:04:31. **Hasi:** 00:36:17. **Bukatu:** 00:40:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- **Politika** » **Politika eta Franco**

Laburpena:

39. Adrian: ama kartzelatik bueltan euskaraz egin ezinda

- **Erref:** MAN-037/015
- **Iraupena:** 0:00:28. **Hasi:** 00:40:48. **Bukatu:** 00:41:16

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

40. Mañariar gehiago kartzelan

- **Erref:** MAN-037/016
- **Iraupena:** 0:04:02. **Hasi:** 00:41:16. **Bukatu:** 00:45:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

41. Adrian: amari isuna herriko jendeak salatuta

- **Erref:** MAN-037/017
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:45:18. **Bukatu:** 00:46:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-02-15

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com